

dr hab. Bartosz Frączek
Katedra Malarstwa
Wydział Sztuki
Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

Częstochowa, 25.01.2024

**Recenzja osiągnięcia artystycznego i aktywności artystycznej Pani dr Bronisławy Nowickiej
sporządzona w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora
habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł
sztuki.**

Podstawy prawne:

1. Art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
(tekst jednolity Dz.U. z 2023 r., poz. 742 z późn. zm.)

2. Uchwała Senatu Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu nr 27/2022 z dnia 15.12.2022 r. w
sprawie procedury postępowań o nadanie stopnia doktora habilitowanego w Akademii Sztuk
Pięknych we Wrocławiu

Dnia 19.12.2023 otrzymałem z Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we
Wrocławiu kopię pisma Rady Doskonałości Naukowej z dnia 11.11.2023 informującą
o wyznaczeniu części składu komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania
stopnia doktora habilitowanego dr Bronisławie Nowickiej. Została mi powierzona funkcja
recenzenta komisji.

DOKUMENTACJA

Przesłane pocztą materiały zawierają:

- Pismo Rady Doskonałości naukowej do Rektora ASP we Wrocławiu z dnia 11.11.2023 informujące o wyznaczeniu składu komisji.
- Zlecenie wykonania recenzji w postępowaniu habilitacyjnym z sekcji Postępowań i Konkursów ASP we Wrocławiu z dnia 12.12.2023
- Wniosek habilitantki o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego z dnia 07.09.2023
- Skan dyplomu uzyskania stopnia Doktora Sztuki.
- Dane wnioskodawcy

- Autoreferat
- Wykaz osiągnięć artystycznych i naukowych
- Folder wystawy *Poręczne archeologie i LiTEAtura* prezentujący dzieło będące podstawą do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.
- Książka *LiTEAtura. Ludzie z którymi piłam herbatę* prezentująca wystawę z dziełem będącym podstawą do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.
- Nośnik pendrive z dokumentacją cyfrową.

PODSTAWOWE INFORMACJE O HABILITANTCE

Bronisława (Bronka) Nowicka urodziła się w 1974 roku w Radomsku. Podstawowym miejscem pracy habilitantki jest Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi, tam też rozpoczęła swoją drogę artystyczną, gdzie studiowała reżyserię na Wydziale Reżyserii Filmowej i Telewizyjnej w latach 1999-2003. Tytuł magistra sztuki uzyskała w roku 2004, a Jej film dyplomowy pt.: *Mantra* zrealizowany pod opieką prof. Mariusza Grzegorzka otrzymał ocenę celującą. Taką samą wysoką ocenę otrzymała również praca teoretyczna zatytułowana: *Zmysł braku. O bohaterze „Ofiarowania” Andrieja Tarkowskiego* napisana pod kierunkiem prof. Marii Kornatowskiej. Po ukończeniu Szkoły Filmowej zajmowała się reżyserią teatralną. Inszenizowała sztuki Visnica, McPhersona, Churchill, Zelenki, czy Sibylle Berg. Pracowała w takich miejscach jak: Teatr Studio, Teatr telewizji TVP Kultura, Teatr na Woli, Teatr im. Jaracza w Olsztynie. W latach 2009 – 2011 studiowała na podyplomowych studiach prowadzonych na Wydziale Malarstwa ASP w Krakowie w Pierwszej Pracowni Interdyscyplinarnej prof. Zbigniewa Bajka, które ukończyła z oceną celującą. Podczas krakowskich studiów uczestniczyła w zajęciach malarskich i rysunkowych w pracowniach Prof. Teresy Kotkowskiej - Rzepeckiej i prof. Marka Szymańskiego. W pracowni prof. Bajka realizowała pierwsze videograficzne eksperymenty z użyciem tomografu komputerowego. W roku 2012 na ASP w Krakowie rozpoczęła dzienne studia doktoranckie, które przedłużone o dwa lata ukończyła w roku 2017. W roku 2017 uzyskała stopień doktora w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki na Wydziale Grafiki i Sztuki Mediów ASP we Wrocławiu. Promotorem pracy był dr hab. Czesław Chwiszczuk. Od roku 2018 zatrudniona na stanowisku adiunkta w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi

OCENA WSKAZANEGO OSIĄGNIĘCIA ARTYSTYCZNEGO

Osiągnięcie artystyczne zgłoszone przez dr Bronisławę Nowicką nosi tytuł: *Ludzie, z którymi piłam herbatę i LiTEAtura*. Składa się z czterech kolaży (*Archiwum I 230 x 400cm, Archiwum II 230 x 400 cm, Archiwum III 90 x 160cm, LiTEAtura 230 x 400 cm* utworzonych z torebek po herbacie, fotografii oraz białego płótna lnianego jako podłoża) oraz obiektu performatywnego *Terra Memoria 230 x 400 cm* (zadrukowane płótno lniane, susz herbaciany, pędzle archeologiczne) Prezentowane było na wystawach: *Ludzie, z którymi piłam herbatę i LiTEAtura*. Międzynarodowe Centrum Sztuk Graficznych w Krakowie 14.01.2023 – 12.02.2023 Oraz *Poręczne Archeologie i LiTEAtura*.

Muzeum Książki Artystycznej Łódź, 17.06.2023 – 25.06.2023

Dziełu towarzyszą: książka pełniąca rolę katalogu zawierającego fotografie z wystawy w MCSG w Krakowie wraz z zapisem procesu twórczego oraz katalog wystawy w Muzeum Książki Artystycznej w Łodzi.

Podczas wernisaży miały miejsce odczyty tekstów literackich będących elementami kolażu *LiTEAtura* oraz obiektu performatywnego *Terra Memoria*.

Używki służą ludziom od dawna w celu inicjacji spotkań towarzyskich, przy których lepiej prowadzi się rozmowę. Zazwyczaj zapraszamy kogoś na kawę, herbatę, wódkę, wino jest to niejako pretekst do wspólnego spędzenia czasu. Picie naparu herbacianego wywodzi się z Chin i było jeszcze w XX wieku elementem kultury wielu krajów. Na Wyspach Brytyjskich to herbata pita z kroplą mleka o 17.00 (popularnie zwana Five o'clock), w Rosji herbata parzona w samowarze, często zagryzana kostka cukru umoczonego w esencji, w krajach arabskich bardzo słodka, w Japonii pita ceremonialnie, w więzieniach pita jako narkotyk. W Polsce, dawniej parzona w szklankach, teraz coraz częściej w porcelanowych filiżankach. W 1908 amerykański handlarz herbatą Thomas Sullivan po raz pierwszy zapakował herbatę jako próbki w bawełniane woreczki. Dzięki temu przypadkowo narodziła się herbata ekspresowa.

Habilitationka wykorzystuje papierowe saszetki z takiej właśnie herbaty do tworzenia swych kolaży. Saszetki te służą do opakowania fotografii portretowych bliskich jej osób lub są wykorzystywane jako podłoże do druku tekstu. Ich kolor i struktura zaplamienia i przebarwienia powodują, że obiekty te stają się postarzone. Autorka w swych pracach chce pokazać upływ czasu, zwrócić uwagę na istotne momenty w jej życiu, kiedy miała możliwość oddawać się picciu herbacianego naparu i obcowania z osobami po których pozostały już tylko fotografie. Wyjątkiem jest tutaj *Archiwum III*, które prezentuje portrety osób wciąż żyjących. W *Archiwach* wyczuwam coś na wzór nałożenia na siebie dwóch stref: przeszłej (moment picia herbaty i obcowania z osobą - *herbacjuszem* po którym śladem jest saszetka) i zaprzeszłej (moment uwiecznienia wizerunku danej osoby na błonie fotograficznej). Przebarwienie powłoki papierowej w którą zapakowane jest zdjęcie jest widoczny efektem upływającego czasu. Tak jak treść rozmowy i wypowiedane słowa osoby z którą autorka piła herbatę ulatują z pamięci. Patrząc na te prace wyczuwam wielki smutek i nostalgię za przemijającym czasem. Chwile, które bezpowrotnie minęły możemy sobie przypomnieć jedynie dzięki przedmiotom i fotografiom. To i tak wiele - przed wynalezieniem fotografii naszą pamięć definiowały tylko pozostałe po zmarłych przedmioty i opowieści przekazywane z pokolenia na pokolenie lub memuary pisane przez niezliczonych. W fajumskich portretach oraz sarmackich portretach trumiennych próbowano jakoś temu zaradzić, ale były to działania w skali historii świata jednostkowe.

Zbiór setek saszetek zawierający fotografie artystka prezentuje na białych płótnach. Zmultiplikowane zestawione do prezentacji w pozycji leżącej układane wzdłuż osi tkaniny tak by oglądać się je dało z dwóch stron prezentowanego obiektu. Leżące instalacje – kolaże, kojarzą mi się poprzez kolor z całunami pogrzebowymi, rozwiniętymi zwojami lub poprzez swój pasowy układ ze średniowieczną oponą z Bayeux. Gdzieś w tekście pojawia się określenie: *herbaciane mumie*. Wydaje mi się, że potwierdzać to może sepulkralny charakter dzieła. Multiplikacja zdjęć i ich memorialny charakter przywodzą mi również na myśl obejrzone w dzieciństwie w obozie w Oświęcimiu gabloty zawierające stosy włosów, butów,

okularów. Przedmiotów będących świadectwem obecności na Ziemi ludzi, po których jedynym śladem tutaj pozostały związane z Nimi przedmioty.

Oczywiście w przypadku *Archiwów* nie ma mowy o elemencie anonimowości. Jest wprost przeciwnie, jedna szaszetka to jeden człowiek, jedna chwila – rozmowa – zdanie, zapamiętane przez autorkę.

LiTEAratura to obiekt budowany w podobny sposób jak wspomniane wcześniej *Archiwa*, jednak zamiast fotografii umieszczonych wewnątrz papierowych torebek odnajdujemy na nich nadrukowane imiona ludzi, nazwy miesięcy, fragmenty zapamiętanych rozmów bądź zasłyszanych monologów. Użycie różnych czcionek czy też fontów, bo nie wiem w jaki sposób autorka nanosi druk na torebki oraz pozostawienie na wierzchu sznureczków od torebek wzbogaca przekaz graficznie i uatrakcyjni wizualnie dzieło

Na wystawie w MKA w Łodzi, pojawiają się również dwa dodatkowe elementy w postaci szuflad ze starymi blokami drukarskimi. To swoiste panoptikum Nowickiej. W szufladach tych umieszcza herbaciane torebki, ale już bez zdjęć, za to z nadrukowanymi tekstami pochodzącymi z autorskiej książki. To gra z widzem, który może zabrać sobie element wystawy umieszczony w szufladzie do domu.

Nie miałem niestety możliwości oglądać w/w prac na żywo, w otrzymanym tekście przeczytałem, że w miejscu ekspozycji unosił się charakterystyczny zapach. To wzmaga sensualność odbioru pracy. Podobne wrażenie miałem czując zapach alg w pawilonie Uzbekistanu podczas ostatniego weneckiego biennale. Mamy więc obraz, słowo, zapach. Twórczość Bronisławy Nowickiej jest wielozmysłowa, multisensoryczna. Jednak to nie tanie kino 5D z nadmorskiej miejscowości, to wielowątkowe, przemyślane i znakomicie koncepcyjnie rozwiązane działanie twórcze.

Nawet sam sposób prezentacji prac w dwóch odmiennych przestrzeniach galeryjnych – sterylnej Galerii Centrum Sztuk Graficznych w Krakowie i starej zaniedbanej przestrzeni Muzeum Książki Artystycznej w Łodzi, różni się od siebie. W jednym klarownie układa swoje kolaże, w drugim rozkłada je na blatach starych stołów, a za poobrywane na ścianach tapety wkłada elementy swych działań.

Poza opisanymi powyżej pracami, autorka proponuje odbiorcy dodatkowo obiekt performatywny zatytułowany *Terra Memoria*.

To zadrukowana autorskimi tekstami tkanina pokryta w całości suszem herbacianym, w którym swych odkryć za pomocą pędzelków archeologicznych może dokonać każdy. Odkrywane warstwy tekstu, jego fragmentu wyrwanego z kontekstu jest czymś interesującym i świeżym. Połączenie obrazu– akcji i słowa w jedną całość, pozwala prowadzić wielowątkową grę z widzem.

Na koniec chciałbym dodać informację o książce dołączonej przez habilitantkę do zestawu zatytułowaną *LiTEAratura*. Jest to świetnie wydana pozycja, znakomicie opracowana graficznie, gdzie od pierwszej do ostatniej strony czuje się wyrafinowany smak i zamysł autorki. Naprawdę to duża przyjemność, wziąć tę pozycję do ręki.

DYDAKTYKA

Otrzymana przeze mnie dokumentacja zawiera informacje o działalności dydaktycznej od czasu otrzymania przez habilitantkę stopnia doktora.

Zajęcia oparte są o korespondencję sztuk.

Po uzyskaniu doktoratu prowadziła w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi *Międzywydziałową Pracownię Obrazu i Słowa*. Pracownia ta została powołana specjalnie na czteroletni okres międzynarodowej kooperacji Szkoły Filmowej i platformy *The Creative Process* w Nowym Jorku. (Platforma powstała w celu poszukiwania twórczych połączeń pomiędzy słowem a obrazem.) W miejscu tym prowadziła praktyczne zajęcia obowiązkowe dla studentów reżyserii i fakultatywne dla pozostałych kierunków studiów. Podczas realizacji programu pracowni powstało ponad 60 filmów, które były upowszechniane na platformie. Prace tam powstałe były pokazywane poza granicami kraju, między innymi w 2018 roku podczas *European Conference for the Humanities* na Uniwersytecie w Leuven w Belgii. Ciekawym wydaje się program pracowni stworzony przez habilitantkę. Jak opisuje we fragmencie: *pracownia jest terenem twórczych zdarzeń, wpływów, przenikań, mezaliansów, zespoleń, uzupełnień, fermentów i eksperymentów w obrębie dwóch materii twórczych: obrazu i języka. Podstawowym działaniem pracowni jest proces kreowania krótkich form filmowych będących efektem połączeń obu materii.* Jednym z zadań jest realizacja *obrazosłowa* lub *słowobrazu*. To neologizmy, którymi lubi posługiwać się Nowicka. Spisowi towarzyszy bogaty i bardzo dobrze dobrany materiał zdjęciowy z przykładami prac studenckich.

Pozostałe zajęcia, przedmioty jakie prowadziła habilitantka to:

Intro-Wersje od 2017 do dzisiaj. Zajęcia praktyczne, obowiązkowe dla studentów reżyserii IV roku. Zajęcia, w których badana jest kreatywność poprzez pisanie i tworzenie artystycznych prac z wykorzystaniem grafik komputerowych, kolaży czy rysunków.

W roku 2022 została wydana książka z dokumentacją działań studentów i studentek, nad którą autorka pracowała rok wybierając teksty i redagując ją. Informacje o książce zostały rozpowszechnione podczas wywiadów w ogólnopolskich stacjach radiowych takich jak: Radio Z, RMF 24, czy Tok FM.

Pozostałe przedmioty prowadzone przez Bronisławę Nowicką to:

Imaginarium literackie w latach 2019-2021, Zajęcia obowiązkowe dla studentów reżyserii II roku.

Moduł „OPOWIADANIE” w latach 2020-2021, zajęcia teoretyczno – praktyczne dla doktorantów Szkoły Doktorskiej.

Międzywydziałowa Pracownia Radości Twórczej od 2022 do dziś, fakultatywne zajęcia teoretyczne dla pierwszych roczników uczelni.

Habilitantka sprawowała również opiekę nad filmami dyplomowymi (opieka objęta całością procesu twórczego: koncept, scenariusz, realizację, montaż), które później zyskały szereg nagród i wyróżnień np.:

Fadding Snow/Ostatnie śniegi Anny Morawiec

- 2021 Panama (*Canal de Panama International Film Festival*) – Nagroda za najlepszy krótki film studencki.

- 2021 Leuven (*International Short Film Festival*) Wyróżnienie Jury.

- *Jassy* (*Short Stop International Film Festival*), Nagroda dla najlepszego filmu studenckiego. Film został również zakwalifikowany do grupy 59 wybranych jako jedyny z Polski spośród 6330 zgłoszonych na festiwalu w Tampere w Finlandii.

Jako jedyny z Polski znalazł się również na prestiżowym *Cork International Festival* w Irlandii *Przed/Po* (*Before/After*) Filipa Bojarskiego

- 2023 Los Angeles (Festiwal Filmów Polskich) – Nagroda „*Hollywood Eagle Award*.”

PRACA ORGANIZACYJNA NA UCZELNI

Prorektor ds. studentów i nauczania

Przewodnicząca Rady Programowej, będącej ciałem doradczym Rektora i Senatu
Przewodnicząca i pomysłodawczyni powołania Małej Rady Programowej, składającej się z przedstawicieli samorządu studentów i doktorantów.

Autorka opracowania reformy fakultetów na uczelni (została wdrożona)

Autorka powołania Studium Języków Obcych

Przewodnicząca zespołu *Bezpieczni* ds. zapobiegania mobbingowi.

Nadzorcą prace komisji Antymobingowej i Antydyskryminacyjnej.

Wraz z zespołem specjalistów z *Mental Health Helpline* opracowała program postpandemicznych warsztatów integracyjnych dla studentów pierwszych roczników studiów.

O jej zaangażowaniu w prace uczelniane mogą świadczyć nagrody Rektora, które otrzymywała rok po roku:

2018/2019 nagroda Rektora II stopnia

2019/2020 nagroda Rektora I stopnia

2020/2021 nagroda Rektora I stopnia

2021/2022 nagroda Rektora I stopnia

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI ARTYSTYCZNEJ ORAZ POPULATORSKIEJ

Po uzyskaniu stopnia doktora, habilitantka zrealizowała pięć wystaw/pokazów wideo, w Łodzi, Częstochowie, Krakowie (dwukrotnie), oraz podczas festiwalu sztuki na Academy of Applied Arts w Rijeci, Chorwacja

Dodatkowo zrealizowała cztery spotkania autorskie połączone z prezentacjami prac w Trzebiatowie, Sosnowcu oraz dwukrotnie w Krakowie.

Jeśli chodzi o wystawy zbiorowe to spis zawiera informacje o 22 aktywnościach. W tym głośne pokazy projektu *Kafka – przełamywanie granic* organizowanego przez prof. Zbigniewa Bajka z ASP w Krakowie czy pokazy międzynarodowego projektu *Walizka* organizowanego przez prof. Zbigniewa Szota z UAP w Poznaniu. Znalezienie się w gronie zaproszonych artystów do w/w projektów świadczy o rozpoznawalności habilitantki w środowisku i uznaniu jej twórczości.

Część z wykazywanych wystaw zbiorowych miała miejsce poza granicami kraju: w Czechach, Grecji i Belgii

Trzy wystawy wpisały się w program *Międzynarodowego Triennale Grafiki*, były to: *Transgrafia* (2020), *Transgrafia* (2018) oraz *VI Wystawa Członków Stowarzyszenia Międzynarodowe Triennale Grafiki* (2018)

Habilitantka jest autorką 4 książek zawierających oprócz tekstu jej autorskie prace graficzne i fotograficzne. Dwie z nich zostały wydane za granicą: Węgry – Budapeszt i USA – Dallas.

Ponadto może pochwalić się autorstwem tekstów poświęconych pograniczom sztuk plastycznych i literatury publikowanych w wydawnictwach ASP w Łodzi, UAM w Poznaniu, MOCAK Kraków, Czy SMTG w Krakowie.

Ponieważ autorka działa na pograniczu dyscyplin warto również wspomnieć o czynnym udziale w ośmiu międzynarodowych festiwalach literackich.

UCZESTNICTWO W PROGRAMACH MIĘDZYNARODOWYCH

Creative Process 2018-2021, Koordynatorka z ramienia Wydziału Reżyserii PWSFTviT w Łodzi z nowojorską międzynarodową pracownią artystyczną *Creative Process*. Oprócz łódzkiej uczelni partnerami były między innymi Trinity College w Dublinie, paryska Sorbona, Uniwersytet artystyczny w Tel Aviwie, uniwersytety w Leuven i Salamance

CZŁONKOSTWO W JURY

Członkini jury konkursu i wystawy Transgrafia 2.5, organizator: SMTG w Krakowie 2023
Członkini jury konkursu i wystawy Transgrafia 2.0, organizator: SMTG w Krakowie 2021
Członkini jury konkursu i wystawy Transgrafia 1.5, organizator: SMTG w Krakowie 2020
Członkini jury konkursu i wystawy Transgrafia 1.0, organizator: SMTG w Krakowie 2018
Członkini jury konkursu im Andrzeja Munka, organizator: PWSFTviT w Łodzi oraz FilMOTEKA Narodowa.

KONKLUZJA

Po zapoznaniu się z przedstawioną dokumentacją, w oczy rzuca się na pewno jedno: Habilitantka ma klarowną koncepcję swych działań artystycznych i realizuje ją w sposób długofalowy. Nie ma tutaj mowy o epizodyczności. Jest czysty i klarowny dla widza przekaz.

Dr Bronisława Nowicka jest artystką wszechstronną. Swoją ścieżkę twórczą prowadzi bardzo konsekwentnie zaliczając na najwyższych ocenach etapy swego samorozwoju. Studia, studia podyplomowe, studia doktoranckie, doktorat. Ukończone najwyższymi ocenami. Realizowane w różnych środowiskach i różnych dyscyplinach. Niezależnie od studiów nierozzerwalnie towarzyszy Jej słowo. Literacka Nagroda Nike w 2016 roku jest tego potwierdzeniem. Literatura jest dla habilitantki dopełnieniem świata sztuk wizualnych lub też odwrotnie Dr Bronisława Nowicka, jest artystką konsekwentnie podążającą obraną artystycznie ścieżką, Jest osobą rozpoznawalną i cenioną w środowisku. Jest dobrym organizatorem i dydaktykiem. Jej prace są oryginalne i wnoszą wysoką jakość do dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki, dlatego z pełnym przekonaniem stwierdzam, że przedstawione dzieło habilitacyjne oraz dorobek twórczy, dydaktyczny i organizacyjny dr Bronisławy Nowickiej spełniają wymogi określone w art.219 ust.1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.)

